

R o z s u d o k
V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a členov senátu JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Ivana Machynika v právnej veci žalobcu **T. P.**, bývajúceho v P.P., proti žalovanej **S. E., a.s.** so sídlom v Ž.Ž., za účasti vedľajšej účastníčky S.P.S., vo veci T.T., **o náhradu škody z pracovného úrazu**, ktorá vec je vedená na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 10 C 59/1999, o dovolaní vedľajšej účastníčky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. februára 2009 sp.zn. 8 Co 196/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalobcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Martin (súd prvého stupňa) medzitýmnym rozsudkom zo 17. októbra 2005 č.k. 10 C 59/99-332 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd určil, že žalovaná sa nezbavuje zodpovednosti za náhradu škody z pracovného úrazu, ktorý sa žalobcovi prihodil 20. mája 1997. Samostatným výrokom určil, že žalovaná zodpovedá za škodu vzniknutú týmto pracovným úrazom v rozsahu 2/3-ín. Rozhodnutie o výške žalobou uplatneného práva na peňažné plnenie a o trovách konania „prenechal konečnému rozsudku“. Mal za to, že žalovaná preukázala, že žalobca „z nedbanlivosti a ľahostajnosti“ porušil bezpečnostné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia proti práci, hoci bol s nimi riadne oboznámený, a toto porušenie bolo jednou z príčin jeho pracovného úrazu. Žalobca porušil svojim postupom čl. 67, 70 a 98 STN 343 100, s ktorou bol riadne oboznámený. Podľa

§ 14 ods. 3 písm. b/ zákona č. 330/1996 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci mal právo odmietnuť vykonať prácu, o ktorej sa domnieval, že ohrozuje jeho život a zdravie. V zmysle čl. 98 STN 343 100 nesmel vykonať príkaz vedúceho pracovnej skupiny odporujúci bezpečnostnej norme. Na tieto svoje závery aplikoval potom ustanovenie § 191 ods. 2 písm. a/ Zákonníka práce, zákona č. 65/1965 Zb. v znení neskorších predpisov a výrokom svojho medzitýmneho rozsudku určil mieru zodpovednosti žalovanej na vzniku škody. Ustálil, že ďalšou príčinou vzniku škody na zdraví žalobcu bolo porušenie povinností jeho nadriadeným G. S., zodpovednosť ktorého je dvojnásobná, a to práve vzhľadom na jeho postavenie vedúceho pracovníka, ktorý bol zodpovedný za bezpečné vykonanie požadovaných prác a bezpečnosť svojich podriadených.

Krajský súd v Žiline (odvolací súd), potom ako bolo jeho predchádzajúce rozhodnutie zrušené dovolacím súdom z dôvodu porušenia procesných predpisov pri hodnotení skutkového stavu veci, po doplnení a opakovaní dokazovania, rozsudkom z 24. februára 2009 sp.zn.8 Co 196/2008 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalovaná sa nezbavuje zodpovednosti a určil, že žalovaná zodpovedá za škodu vzniknutú pracovným úrazom z 20. mája 1997 v plnom rozsahu. Vo výroku svojho rozhodnutia tiež uviedol, že rozhodnutie o výške žalobou uplatneného nároku a o trovách konania sa ponecháva konečnému rozsudku. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že žalovaná, resp. jej právny predchodca, sa nezbavil zodpovednosti za pracovný úraz žalobcu ani sčasti. Žalovaná nepreukázala, že žalobca z nedbanlivosti alebo ľahostajnosti porušil predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že žalobca bol držiteľom len osvedčenia o jeho oprávnení vykonávať samostatne činnosť na elektrických zariadeniach malého napätia alebo nízkeho napätia v objemovej triede A a bleskozvodoch (§ 22 vyhlášky č. 74/1996 Z.z.), nie však aj osvedčenia, ktoré by ho oprávňovalo na vykonávanie činnosti na elektrických zariadeniach veľmi vysokého napätia (§ 21 vyhlášky č. 74/1996 Z.z.). Podľa odvolacieho súdu pochybil súd prvého stupňa i v tom, že nesplnenie povinnosti žalobcom dodržiavať zásady bezpečného správania na pracovisku bez ďalšieho považoval za postačujúce k záveru o čiastočnom zbavení sa žalovanej zodpovednosti za škodu. Uviedol, že ustanovenie § 191 ods. 1 písm. a/ Zákonníka práce neviazalo zbavenie sa zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze na nesplnenie akejkoľvek „zodpovednosti“ (zrejme správne má byť „povinnosti“ - poznámka dovolacieho súdu) pracovníka uloženej mu v ustanoveniach Zákonníka práce. Poukázal tu na ustanovenie § 191 ods. 4 Zákonníka práce. Podľa odvolacieho súdu z vykonaného dokazovania nič

nenasvedčovalo tomu, že by si žalobca počínal v rozpore s obvyklým spôsobom spávania sa, „teda plnil pokyny svojho nadriadeného“. Na základe uvedeného dospel k záveru, že žalovaná nesie plnú zodpovednosť za pracovný úraz žalobcu. Za porušenie bezpečnostných predpisov a STN 343 100 boli zodpovední pracovníci žalovanej, a to jednak manipulant rozvodne, ktorý riadne nezabezpečil pracovisko a vedúci pracovnej skupiny, ktorý v čase keď dal žalobcovi pokyn na vykonanie pracovného úkonu si nezabezpečil B príkaz.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie S. P., vedľajšia účastníčka na strane žalovanej. Navrhla napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa vedľajšej účastníčky spočíva toto pochybenie odvolacieho súdu v tom, že na zistený skutkový stav neaplikoval ustanovenia § 191 ods. 2 písm. b/ alebo c/ Zákonníka práce. Uviedla, že v konaní boli preukázané všetky zákonné predpoklady pre čiastočné zbavenie sa zodpovednosti žalovanej. Zdôraznila, že žalobca na pojednávaní konanom pred súdom prvého stupňa 13. februára 2002 sám priznal svoje zavinenie na pracovnom úraze. Podľa vedľajšej účastníčky pre posúdenie rozsahu zodpovednosti účastníkov v predmetnej právnej veci nie je významná otázka osvedčenia vyššieho či nižšieho stupňa. K tomu uviedla: „Objektívna zodpovednosť sa z hľadiska historického objavila ako rakúskouhorský inštitút v časoch priemyselnej revolúcie a zaslúžene bola a je dnes takto konštruovaná v našom právnom poriadku. Jej pôsobenie však podľa nášho názoru nemôže byť bez hraníc. Musíme mať na zreteli povinnosť zamestnávateľov dbať o bezpečnosť zamestnancov pri plnení pracovných povinností. Aplikáčna prax súdov má mať na zreteli všeobecný prospech. Odporca je veľký zamestnávateľ s mnohými zamestnancami, ktorí pri práci s elektrickými zariadeniami sú vystavení rizikám. Pokiaľ aj v takom prípade ako je tento súdy nepodporia úsilie zamestnávateľa o bezpečnú prácu, nemožno hovoriť o pozitívnom pôsobení práva a spravodlivosti. Úlohou vedľajšieho účastníka ako vykonávateľa úrazového poistenia nie je len zabezpečovať nároky zamestnancov poškodených pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, ale v rámci školiacej a konzultačnej činnosti pre poistených zamestnávateľov aj poukazovať na nedostatky, ktoré pri svojej činnosti zistí a tak plniť zámer eliminovať rizikovosť práce na najnižšiu možnú mieru.“

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu vedľajšej účastníčky navrhla napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas vedľajšia účastníčka konania, za ktorú koná zamestnanec s právnickým vzdelaním, proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že jej dovolanie nie je opodstatnené.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale aj podľa ich obsahu.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť skúmať vždy, a to i vtedy, ak to dovolateľ výslovne namieta, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.), dovolací súd sa v prvom rade zaoberal otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolací súd nezistil, že by konanie odvolacieho súdu malo niektorú z týchto väd.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vedľajšia účastníčka ako dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (konanie je postihnuté

inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci) nenamieta a dovolací ani nezistil, že by konanie súdov bolo touto vadou postihnuté.

Dovolací súd potom pristúpil ku skúmaniu vecnej správnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska dovolacieho dôvodu, ktorý vedľajšia účastníčka v dovolaní výslovne uplatňuje (napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci), vrátane obsahového vymedzenia tohto dovolacieho dôvodu. Nezaoberal sa pritom právnymi otázkami vedľajšou účastníčkou nenamietanými. Dospel k záveru, že obsah jej dovolania nie je spôsobilý spochybníť správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska dovolacích dôvodov výslovne v ňom uvedených.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Po preskúmaní veci z tohto hľadiska dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté vadou spočívajúcou v nesprávnom právnom posúdení veci.

Keďže k úrazu žalobcu došlo v máji 1997 treba predmetnú vec posúdiť podľa Zákonníka práce, zákona č. 65/1965 Zb. v znení neskorších zákonov, účinného do 31. marca 2002 (ďalej len „Zákonník práce“).

Podľa § 191 ods. 2 písm. a/ Zákonníka práce zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti, ak preukáže, že postihnutý zamestnanec porušil svojím zavinením právne alebo ostatné predpisy alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody.

Podľa tohto zákonného liberačného dôvodu zamestnávateľ sa (sčasti) zbavuje zodpovednosti z dôvodu porušenia bezpečnostných predpisov alebo pokynov postihnutým zamestnancom. Musí pritom ísť o jeho tzv. kvalifikované zavinenie, teda zavinenie aspoň vo forme vedomej nedbanlivosti. O zavinené porušenie bezpečnostných predpisov ale nepôjde v prípade, ak zamestnanec síce vykonáva určité práce v rozpore s bezpečnostnými predpismi,

ale na príkaz zamestnávateľa. Zavinenie zamestnanca je tu vylúčené práve tým, že zamestnávateľ k takému postupu dal príkaz a z toho dôvodu sa nemôže zbaviť zodpovednosti. Zbaviť sa zodpovednosti zamestnávateľ nemôže ani v prípade, že zamestnanec splní pokyn, ktorý je v rozpore s právnymi predpismi, a teda vykoná prácu, ktorú by bol oprávnený odmietnuť (porovnaj napr. R 11/1976, str. 39-40).

Žalobca na pojednávaní súdu prvého stupňa konaného 13. februára 2002 (č.l. 102 spisu) uviedol, že začal vykonávať práce, o ktorých vedel, že porušujú STN 343 100, na pokyn vedúceho pracovnej skupiny G. S.. Rovnako G. S. na pojednávaní súdu prvého stupňa konanom 11. februára 2004 (č.l. 208 spisu) uviedol, že žalobca pri manipulácii s rebríkom nekonal svojvoľne, ale na jeho pokyn.

Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že žalobca síce začal s vykonávaním prác v rozpore s bezpečnostnými predpismi, konal tak ale na príkaz svojho zamestnávateľa. Vzhľadom na uvedené nešlo na jeho strane o zavinené porušenie bezpečnostných predpisov, ako predpoklad čiastočného zbavenia sa zodpovednosti žalovanej za jeho pracovný úraz v zmysle ustanovenia § 191 ods. 2 písm. a/ Zákonníka práce.

Žalovaná ani netvrdila, že príčinou vzniku škody bola opilstosť žalobcu alebo zneužitie iných omamných prostriedkov ním. Aplikácia liberačného dôvodu podľa ustanovenia § 191 ods. 2 písm. b/ Zákonníka práce („Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti, ak preukáže, že jednou z príčin škody bola opilstosť postihnutého zamestnanca alebo zneužitie iných omamných prostriedkov postihnutým zamestnancom.“) preto neprichádzalo do úvahy.

Pokiaľ vedľajšia účastníčka v dovolaní vytýka odvolaciemu súdu, že na zistený skutkový stav neaplikoval ustanovenie § 191 ods. 2 písm. c/ Zákonníka práce („Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti, ak preukáže, že zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne alebo ostatné predpisy alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví.“), dovolací súd poznamenáva, že použitie predmetného ustanovenia prichádza do úvahy len v tých prípadoch, keď nejde o porušenie bezpečnostných predpisov; ak je ľahkomyselné konanie zamestnanca zároveň porušením predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, je potrebné otázku

zbavenia sa zodpovednosti zamestnávateľa posúdiť podľa ustanovení § 191 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 písm. a/ Zákonníka práce a nie podľa ustanovenia § 191 ods. 2 písm. c/ Zákonníka práce, o aký prípad išlo aj v preskúmvanej veci. Naostatok, pokyn vedúceho pracovníka na vykonanie riskantných prác by vylučoval i tento dôvod čiastočného zbavenia sa zodpovednosti zamestnávateľa.

Keďže rozsudok odvolacieho súdu je z hľadiska ostatného dovolacieho dôvodu (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) správny a pretože nebolo zistené, že by jeho konanie bolo postihnuté vadou uvedenou v ustanovení § 237 O.s.p. alebo inou vadou, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie vedľajšej účastníčky podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudkom zamietol.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd mu ale nepriznal náhradu trov, pretože nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. augusta 2010

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová